

Nr 57

Utlåtande i anledning av väckta motioner om införande av en obligatorisk dödsfallsförsäkring.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

d e l s nr 342 i första kammaren av herr *Karlsson, Göran*, och herr *Kristiansson* samt nr 282 i andra kammaren av herr *Johanson* i Västervik, *m. fl.*,

d e l s o c k nr 343 i första kammaren av herr *Andersson, Gustaf*, *m. fl.* samt nr 261 i andra kammaren av herr *Andersson* i Ronneby *m. fl.*

I motionerna I:342 och II:282 föreslås »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en förutsättningslös utredning om införande av en obligatorisk dödsfallsförsäkring, vars administration bör handhas av de allmänna sjukförsäkringskassorna».

I motionerna I:343 och II:261 yrkas »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning i syfte att snarast möjligt realisera tidigare framförda och alltjämt starkt befogade önskemål om ett i anknytning till den allmänna sjukförsäkringen administrerat ekonomiskt dödsfallsskydd omfattande hela svenska folket».

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II:282 och I:343.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från riksförsäkringsanstalten. Till utskottet har därjämte inkommit en den 20 mars 1956 dagteknad skrivelse från Folksam. Redogörelse för innehållet i yttrandet och skrivelsen lämnas i det följande.

Tidigare överväganden i ämnet

I flera utländska lagstiftningar ingår begravningshjälp såsom ett led i sjukförsäkringen. I vårt land inrymmer den allmänna sjukförsäkringen emellertid icke någon begravningshjälp. Bestämmelser om obligatorisk sådan hjälp finns däremot i yrkesskadeförsäkringslagen med avseende å dödsfall vid yrkesskada.

Frågan om införande i vårt land av en obligatorisk dödsfallsförsäkring har tidigare varit föremål för överväganden i olika sammanhang. I 1942 års för-

säkringsutrednings år 1946 framlagda betänkande med förslag till lag om försäkringsrörelse m. m., II (SOU 1946: 34) framfördes tanken på en obligatorisk dödsfallsförsäkring, som närmast skulle avse att täcka begravningskostnaderna men till sin storlek avvägas så, att den för de breda lagren även kunde bli till viss hjälp att övervinna anpassningssvårigheterna efter ett dödsfall inom familjen, framför allt då familjeförsörjaren fallit ifrån.

I *proposition nr 50 till 1948 års riksdag* med förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. uttalade föredragande departementschefen, statsrådet Karin Kock, i anslutning till 1942 års försäkringsutrednings ovannämnda förslag att tanken på tillskapande genom det allmännas förmedling av ett ekonomiskt dödsfallsskydd omfattande hela svenska folket erbjöde stort intresse samt att en sådan anordning otvivelaktigt skulle utgöra en värdefull komplettering till den allmänna folkpensioneringen. Föredraganden erinrade om att flera stora organisationer tagit initiativ till bildande av lokala begravningsföreningar i syfte att förbilliga begravningskostnaderna, samt framhöll, att den utveckling, som ägde rum på detta område, också erbjöde stort intresse för frågan om en obligatorisk dödsfallsförsäkring.

I år 1949 avgivet principbetänkande rörande försäkringsväsendet (SOU 1949: 25) har *1945 års försäkringsutredning* även berört frågan om obligatorisk dödsfallsförsäkring.

Sedermera har frågan blivit föremål för utredning av *socialvårdskommittén*, som häröver avgivit betänkande XVIII angående begravningshjälpförsäkring (SOU 1951: 23). Sistnämnda betänkande utmynnar i ett förslag till en obligatorisk och allmän begravningshjälpförsäkring, som på visst sätt skulle anknytas till den allmänna sjukförsäkringen.

Remissyttrande

Riksförsäkringsanstalten berör inledningsvis vissa i motionerna I:343 och II: 261 gjorda uttalanden angående indexreglering och premiekostnad samt anför:

Med anledning av ett i sistnämnda motion gjort uttalande angående indexreglerade försäkringsbelopp vill anstalten framhålla, att socialvårdskommittén i sitt betänkande icke förordat någon indexreglering (sid. 36). Beträffande det i samma motion anförda exemplet på premiekostnaden hos försäkringsbolag för en »ren» dödsfallsförsäkring på 1.000 kr. försäkringssumma torde beloppet 4:90 kr., som angivits såsom årspremie, i stället sannolikt avse kostnaden för kvartal. Enligt underhandsuppgift från Thulebolagen skulle en motsvarande försäkring utan avkortning av premiebetalningstiden hos livförsäkringsbolagen betinga en årspremie å ungefär 19:20 kr.

I fortsättningen anför riksförsäkringsanstalten bl. a. följande.

Sedan åtskilliga år pågå vissa strävanden, som syfta till ett förbilligande av de egentliga begravnings- och eldbegängelsekostnaderna, t. ex. kostnader för nyttjande av begravningsplats, krematorium m. m. Riksförsäkringsanstalten förutsätter, att dessa strävanden komma att fortgå och även intensifieras. Oavsett de resultat, som därvid kunna ernås, uppkomma vid dödsfall ofta betungande andra kostnader. Föreliggande behov av medel i samband med dödsfall torde i regel icke i nöjaktig omfattning täckas genom de anordningar av försäkrings- och annan karaktär, som för närvarande finnas. Såvitt anstalten kan finna, torde därför en försäkring av typ, som i motionerna avses, ha en funktion att fylla. Försäkringsbeloppen synas böra avvägas så, att desamma icke endast täcka oundgängliga kostnader i nära samband med dödsfallet utan dessutom förslå till viss ekonomisk hjälp för övervinnande av sådana anpassningssvårigheter, som ett dödsfall ofta medför för efterlevande, särskilt vid försörjares död. Försäkringens administration torde på lämpligt sätt kunna anknytas till de allmänna sjuk-kassornas verksamhet. Vidare bör särskilt uppmärksamhet ägnas åt att tillse, att de ovannämnda strävandena för förbilligande av begravnings- och eldbegängelsekostnaderna icke motverkas genom försäkringens införande.

Den av socialvårdskommittén verkställda utredningen kan icke utan vidare läggas till grund för en lagstiftning om försäkring av här förevarande slag. Enligt kommitténs uttalanden behövde vissa frågor rörande sammanträffande av förmåner bli föremål för överväganden i särskild ordning (sid. 33) samt frågorna om förmånernas storlek och fördelningen av kostnaderna på avgifter och skatter ur vissa synpunkter ytterligare prövas, när tidpunkten för försäkringens genomförande närmade sig (sid. 36 och 38). Härtill kommer, att nya synpunkter numera torde kunna läggas på frågans lösning i anslutning till att sjukförsäkringslagen i betydelsefulla avseenden fått en annan utformning än den motsvarande lagstiftning, som förelåg, då socialvårdskommittén verkställde sin utredning.

Från ovan angivna utgångspunkter har Riksförsäkringsanstalten intet att erinra mot att den i motionerna väckta frågan blir föremål för utredning.

Skrivelse från Folksam

Folksam uttalar i sin skrivelse att motionerna — bortsett från den allmänna målsättningen — innehöller vissa icke invändningsfria uppgifter och formuleringar beträffande det enskilda försäkringsväsendet. I förevarande sammanhang ansåg sig Folksam dock icke böra ingå på detaljer härvidlag.

Folksam anför vidare bl. a.:

Från det allmännas sida har vidtagits en rad av åtgärder för att mildra de ekonomiska följderna av dödsfall. Samtidigt härmed har som bekant ett stort antal medborgare genom att teckna försäkring i enskilda livförsäkringsföretag skaffat sig ett omfattande och välbehövligt dödsfallsskydd, även om beloppen till sin storlek varierar kraftigt i de enskilda fallen.

Hur framgångsrika de svenska livförsäkringsföretagen är, varit eller kan komma att bli i sina strävanden att förmedla enskild och kollektiv livför-

säkring, kommer det likväl alltid att finnas en betydande kategori av människor, som det enskilda försäkringsväsendet icke når fram till. På grund härav är det inte omotiverat att i samhällets regi skapa ett grundskydd genom en obligatorisk begravningshjälpförsäkring. Men även detta grundskydd kan diskuteras ur behovssynpunkt för vissa kategorier av människor. Alldeles särskilt gäller detta om försäkringsbeloppet för en dylik grundförsäkring sättes högt. Det finns sålunda en stor grupp människor, som inte har någon som är beroende av dem för sin försörjning. Hit hör åtskilliga ungdomar med eget förvärvsarbete samt änkefruar eller änkemän utan barn eller med vuxna barn.

Mot denna bakgrund vill Folksam för sin del tillstyrka, att en utredning kommer till stånd i avsikt att skapa en allmän och obligatorisk begravningshjälp- eller dödsfallsförsäkring med skäligt avvägda belopp. De belopp som föreslogs av 1942 års försäkringsutredning och av socialvårdskommittén torde numera få anses otillräckliga. Eftersom försäkringen skall täcka begravningskostnaderna och vissa omedelbara utgifter i samband med dödsfallet, torde ett belopp av 1 500 kronor kunna anses lämpligt. I tidigare utredningar har man räknat med något lägre belopp för barn och i 1942 års försäkringsutredning även för personer över 67 års ålder. Ett lägre belopp vid dödsfall före 16 års ålder torde motiveras av faktiska kostnadskillnader, medan det däremot är mera ovisst huruvida en differentiering efter 67 års ålder kan motiveras på liknande sätt.

I likhet med folkpensioneringen och allmänna sjukförsäkringen bör denna begravningshjälp- eller dödsfallsförsäkring omfatta hela svenska folket. Avgiftsbetalningen bör samordnas med avgiften till den allmänna sjukförsäkringen. Helst borde avgiften enligt Folksams uppfattning inarbetas i en för alla vuxna gemensam socialförsäkringspremie.

En uppskattning av kostnaderna för en obligatorisk begravningshjälp- eller dödsfallsförsäkring har gjorts under förutsättning att avgifterna under ett år skall täcka dödsfallsutbetalningarna under året. Kostnader för utbetalningar och andra omkostnader har ej inräknats. Beräkningarna är baserade på uppgifter för år 1953. Under den period som kan överblickas torde enligt tillgängliga befolkningssiffror kostnaderna snarare stiga än fall.

Ålder	Dödsfallsbelopp kronor		
	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3
—15 år	1 000	1 000	1 500
16—66 år	1 500	1 500	1 500
67— år	1 000	1 500	1 500
	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3
Totalkostnader per år, milj. kronor	80	103	104
Medelkostnad per år kronor per invånare	11	14	15
per inkomstagare	21	27	28

Folksam framhåller i fortsättningen att det för personer med försörjningsplikt givetvis kan föreligga behov av ett obligatoriskt dödsfallsskydd utöver den i skrivelsen föreslagna begravningsförsäkringen. Ett dylikt dödsfallsskydd, vilket borde anpassas till inkomst och antal efterlevande, hörde

enligt Folksams mening till de frågor som borde beaktas vid den fortsatta behandlingen av den allmänna pensionsförsäkringen.

Avslutningvis uttalar Folksam att dess försäkringsutredning, som vore sammansatt av representanter för den fackliga och politiska arbetarrörelsen, beslutat att tillstyrka de synpunkter och förslag, som framförts i skrivelsen.

Utskottet

Uppenbarligen föreligger vid dödsfall allmänt ett behov av ekonomiskt skydd, i första hand avseende de direkta begravningskostnaderna. Begravningshjälp i olika former har därför tillskapats och förekommer i betydande utsträckning i vårt land. Vid ett stort antal dödsfall utgår dock icke någon begravningshjälp alls eller otillräcklig sådan hjälp. Mot bakgrunden härav torde de nuvarande förhållandena i vårt land i förevarande hänseende få anses vara ur social synpunkt mindre tillfredsställande. Enligt utskottets mening är det därför en angelägen uppgift att åtgärder vidtages i syfte att nå fram till en bättre ordning på detta område.

Vid lösande av frågan hur ett socialt tillfredsställande ekonomiskt skydd vid dödsfall bör byggas upp bör man enligt utskottets mening taga till utgångspunkt att detta bör ske genom någon form av försäkring. När det gäller den närmare utformningen av en dylik försäkring möter olika problem, bl. a. av administrativ natur. En tänkbar lösning är att, såsom motionärerna föreslagit, anknyta begravningshjälpen till den allmänna sjukförsäkringen. Härigenom skulle den fördelen vinnas, att försäkringens handhavande kunde överlämnas till en redan befintlig organisation. Härvid uppkommer dock viss komplikation med hänsyn bl. a. till att vissa grupper står helt utanför sjukförsäkringen. Andra lösningar än den sålunda föreslagna bör givetvis övervägas. Vid prövningen anmäler sig även andra spörsmål, såsom försäkringens omfattning, begravningshjälpens storlek och dess finansiering. En allmän försäkring för meddelande av begravningshjälp bör därför enligt utskottets mening icke införas utan att föregås av en förutsättningslös prövning av hela det frågekomplex, som sålunda skisserats.

Frågan om införandet i vårt land av någon form av allmän dödsfallsförsäkring har tidigare varit föremål för överväganden i olika sammanhang. Senast har socialvårdskommittén år 1951 avgivit ett betänkande med utredning och förslag i ämnet. Såsom riksförsäkringsanstalten i remissyttrande över förevarande motioner framhåller, kan denna utredning icke utan vidare läggas till grund för en lagstiftning av här förevarande slag. Kommittén har f. ö. själv uttalat, att vissa frågor rörande sammanträffande av förmåner behövde bli föremål för överväganden i särskild ordning samt att frågorna om förmånernas storlek och fördelningen av kostnaderna på avgifter och

skatter ur vissa synpunkter borde ytterligare prövas, när tidpunkten för försäkringens genomförande närmade sig. Även det förhållandet att sjukförsäkringslagen i betydelsefulla avseenden givits en annan utformning än den motsvarande lagstiftning, som förelåg, då socialvårdskommittén verkställde förenämnda utredning, torde, såsom riksförsäkringsanstalten även antytt, motivera en omprövning av de framlagda förslagen. Med hänsyn härtill synes det utskottet lämpligt, att frågan om införande av en allmän försäkring för begravningshjälp göres till föremål för förnyad utredning.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner,

1. I: 342 och II: 282 samt

2. I: 343 och II: 261,

måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en förutsättningslös utredning angående införandet av en allmän dödsfallsförsäkring, samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 27 november 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Nils Elowsson, fru Svenson, herrar Huss*, Grönkvist, Göran Karlsson*, fru Hamrin-Thorell och herr Birke*;

från a n d r a kammaren: fru Johansson i Norrköping, herr Carlsson i Bakeröd, fru Ewerlöf, fru Sjöstrand, herrar Johansson i Södertälje, Rimmerfors, Fredriksson och fru Eriksson i Ängelholm.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.